

ايزار محيط دوستانه و فراگير

نسخه اقتباس شده افغانی:
پذیرش تنوع: بسته تعلیمی برای ایجاد محیط
آموزشی فراگیر و دوستانه

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

© یونسکو ۲۰۱۰

چاپ شده توسط یونسکو کابل
دفتر یونسکو، خانه شماره ۱۱۴۳، چهار راهی مرکزی شیرپور،
افغانستان، کابل

تصویر روی جلد © یونسف افغانستان / کارنیلا والتر
تصویر روی جلد کتاب اول © یونسکو کابل / ترجی واتر دل
تصویر روی جلد کتاب دوم © یونسف افغانستان / کارنیلا والتر
تصویر روی جلد کتاب سوم © یونسف افغانستان / کارنیلا والتر
تصویر روی جلد کتاب چهارم © یونسکو کابل / تری واتر دل
تصویر روی جلد کتاب پنجم © یونسکو کابل / تری واتر دل
تصویر روی جلد کتاب ششم © یونسف افغانستان / کارنیلا والتر
رسامی ها © وزارت معارف / سید محمد اکبر

طرح و ترتیب توسط آی دی پی این اندونزیا (contact@idpn-indonesia.org)

ترجمه در کابل، افغانستان (بنیاد خرد ۰۷۷۹۶۵۷۲۶۷, ۰۷۷۳۹۷۵۹۴۴)

چاپ در کابل، افغانستان (خدمات مشاوره دهی تیک تک ۰۷۹۹۶۰۲۷۵۷)

طراحی استفاده شده و مواد معرفی شده در این نشریه بیانگر هیچگونه نظریه و یا هر آنچه که مربوط به یونسکو در مورد وضعیت حقوقی کشورها، شهرها و منطقه و یا از مقامات و مرزها میشود، نمی باشد.

مقدمه

تعلیم و تربیه برای همه اطفال بدون در نظر داشت جنسیت، توانایی ها، معلولیت ها، گذشته ها و شرایط آنها به عنوان یک چالش در افغانستان باقی مانده است. قریب به ۰۵ فیصد اطفال از مکتب بدور هستند و بسیاری از آنها بی که شامل مکتب هستند، به صنفها حاضر نمی شوند.

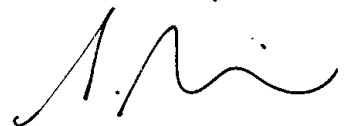
انجمن جهانی معارف (۲۰۰۲) که در داکار برگزار شده است هدف دوم خود را این طور قرار داده است: «حصول اطمینان از اینکه تا سال ۲۰۱۵ تمام اطفال به خصوص دخترها، اطفالی که شرایط دشوار دارند و یا عضو اقلیت های قومی هستند، به معارف ابتدایی رایگان و اجباری با کیفیت دسترسی داشته باشند.» به دلیل وجود جنگ در افغانستان، انتظار می رود که دولت افغانستان عوض ۲۰۱۵ در سال ۲۰۲۰ به این هدف برسد.

بدون فراگیر ساختن مکاتب و ایجاد یک محیط دوستانه برای اطفال، اطمینان از دسترسی تمام اطفال به تحصیلات با کیفیت دور از احتمال خواهد بود. باید توجه داشت که دست یافتن به این هدف به معنای افزایش شامل سازی اطفال، حاضر شدن آنها در مکاتب و افزایش تعداد اطفالی که صنوف را به اتمام می رسانند؛ فراهم نمودن کتب و مواد درسی به زبانهای مختلف در قالب کتب معمولی و کتب بریل بخش مهم این تلاش های می باشد. همچنان از بین بردن تبعیض در مکاتب، نظام آموزشی ملی و نصابهای تعلیمی؛ و محو تبعیض های اجتماعی و فرهنگی که باعث محدودیت زمینه تحصیل دختران و پسرانی چالش های بزرگی است که باید توسط دست اندرکاران معارف حل شوند. ما باید به صورت مساوی نیازهای تعلیم و تربیه را برای اطفال با توانایی ها، معلولیت ها، گذشته ها و مشکلات صحتی و همچنان برای اطفال که شرایط اقتصادی- اجتماعی، فرهنگی و گذشته های ملیتی مختلف دارند، را بررسی و رسیدگی کنیم. درحقیقت امکانات تحصیل برای اطفالی که دور از مکاتب نزدیک در اجتماع های محلی زندگی می کنند؛ اطفالی که مجبور به اشتغال و تمویل خانواده خود هستند؛ و همچنان اطفالی که به منظور یافتن چراگاه برای حیوانات شان و یا به دلایل نبود امنیت در محل زندگی آنها، از یک محل به محلی دیگر کوچ می کنند، باید به صورت مساوی فراهم گردد.

عدم برابری در تحصیل همچنان به عنوان یک معضل عمده در افغانستان باقی مانده است. برای حل این موضوع، مهم است که استادان، سرمعلمان، رؤیسان مکاتب، ناظرین و برنامه ریزان معارف را متوجه اهمیت تعلیمات فراگیر و دوستانه برای اطفال ساخته و برای آنها ابزاری عملی لازم را فراهم نمایم.

این ابزار آموزشی به مسائلی می پردازد تا بتوان مکاتب را فراگیرتر و دوستانه تر ساخت و در این رابطه مفکوره های جامع، عملی و کم مصرف را ارائه می کند. مواد این رساله بر ده ها سال تجارب سازمانها و افراد مختلف که در کشورهای آسیایی و فراتر از آن، در جهت فراگیر و دوستانه ساختن محیط آموزشی فعالیت داشته اند، استوار است.

امیدوارم این بسته آموزشی که در دوازده ماه گذشته توسط دست اندرکاران دولتی و غیر دولتی مطابق به شرایط و خصوصیات جامعه افغانستان تهیه شده است برای اساتیدی که در مکاتب و صنوف با شاگردان متنوع سر و کار دارند، یک راهنمای مناسب باشد.

شیگرو آیوگی (0102)

رئیس دفتر یونسکو در کابل
نماینده یونسکو در افغانستان

پیشگفتار

تعلیم و تربیه همه اطفال صرف نظر از جنسیت (جندر) توانایی ها، معلولیت ها، پیشینه شرایط مختلف با وجود اینکه اولویت اصلی برای دولت اسلامی افغانستان است به عنوان یک چالش عمده باقی مانده است. با وجود تلاشهای زیادی که طی چند سال گذشته توسط وزارت معارف و همکاران ملی و بین المللی صورت گرفته تقریباً "۰.۵٪ اطفال افغانستان خارج از مکتب اند علاوه بر این میلیون ها طفل تا هنوز هرگز در مکتب شامل نشده اند. صدها هزار طفل ممکن شام مکتب شده باشند مگر آنها به ندرت به مکتب حاضر بودند.

دلایل ارقام بالا اخراج از مکتب، حاضر شدن ضعیف، میزان تکمیل تحصیل و انتقال به مکاتب متوسطه زیاد است. اما تا زمانیکه همه مکاتب بیشتر فراگیر و دوستانه برای طفل نشوند رسیدن به هدف آموزش با کیفیت برای همه غیر ممکن باقی خواهد ماند. تحقق این هدف به معنی شامل سازی بیشتر اطفال در مکاتب، حاضر بودن و میزای تکمیل کردن تحصیل؛ تهیه کتابها و مواد آموزشی به زبان های مختلف در هر دو شکل (چاپ منظم) و به خط بریل، از بین بردن تعصب در مکاتب، نظام آموزشی ملی و نصاب تعلیمی و حذف تبعیض اجتماعی و فرهنگی که تقاضای شامل سازی مکتب را برای دختران و پسران با قابلیت های مختلف، معلولیت ها، پیشینه ها و وضعیت صحتی محدود میسازد. تعلیم و تربیه باید برای اطفالیکه محل زندگی شان از نزدیکترین مکتب بسیار دور است، اطفالیکه برای حمایت از فامیل های شان کار می کنند، همچنان اطفالیکه بیجاشده اند از یک جای دیگر در جستجوی محلی برای حیوانات خود و یا برای امنیت خود به علت درگیری های مسلحانه که هنوز بخش های از افغانستان را دربر دارد مهاجرت میکنند، مهیا شود.

این ابزار توسط گروهی از متخصصان تعلیم و تربیه برای بیان این موضوع و بسیاری از موانع دیگر که باعث دور نگهداشتن اطفال از مکتب می شود و جلوگیری از موفقیت آنها در سیستم تعلیم و تربیه رسمی می گردد، تهیه شده است.

این بسته بشکل جامع توسط معلمان، معلمان محصیل (محصلین دانشگاه)، آموزگاران معلم، مقامات رسمی وزارت معارف، و همچنین فعالان تعلیم و تربیه که در سازمان های ملی و بین المللی مشغول هستند، برای بیان این موضوعات و مشخصاً از منظر افغانستان و در چهارچوب افغانستان، مطالعه و تجدید نظر شده است.

نشر این بسته آموزشی توسط وزارت معارف و یونسکو و به همکاری تمام سازمان های عضو گروپ هماهنگی کاری تعلیمات فراگیر یک ابتکار به موقع است چون وزارت معارف تعلیمات فراگیر و دوستانه برای اطفال را به عنوان یکی از ابزار های اصلی بر آوردن تعهدات ملی و بین المللی خود برای دسترسی برابر به تعلیمات با کیفیت ابتدائیه برای همه تا سال 2010 می بیند.

جلالتمآب فاروق وردک
وزیر معارف

قدر دانی

تهیه این بسته آموزشی يك فعاليت اصالتاً گروهی بود که همکاری متخصصین معارف، اساتید، متخصصین ارگانهای مختلف و سایرین از داخل و خارج از منطقه آسیایی را در بر دارد. اسامی آنها در ذیل ارائه شده و ما می خواهیم از تمامی آنها به خاطر سهمشان در این فعاليت قدر دانی کنیم. هر يك از مفکوره ها و نظریات آنها به صورت جامع ملاحظه گردیده و در غنای این بسته آموزشی نقش ایفا کرده است.

لست ذیل نام تمام کسانی است که وقت گرانبها و مفکوره های برخاسته از تجارب خود را جهت تکمیل این بسته آموزشی به کار برده اند. اگر احتمالاً ما کسی را غافلاً از قید قلم انداخته ایم، لطفاً عذرخواهی عمیق ما را پذیرفته و بدانید که ما در هر صورت قدر دان یاری شما هستیم.

اشترک کنندگان در بسته آموزشی

ایجاد کننده گان بسته آموزشی

تامو چادوپدهای	شیرلی میسک
ری هریس	هیلدگن السن
ویک جنسن	آن ریدلی
اینترانی خانتنگ	شلدن شافر

لائنتیتیا آنتنویکز
جورج ای. اتیگ
طوطیا بابوترا

در مطابقت دادن بسته آموزشی با شرایط افغانستان

نصیر احمد الکوزی	صفت الله بهادری
محمد اکبر	محمد نعیم بهره
راضیه اعروج	صمیم احمد
مهدی سلامی	فوزیه سدید
عبدالستار کوشکی	فرشته حیاتی
حیات الدین	عبد الغفار مهمند
محمد مسعود محزون	سید خان آغا پاچا
سید اعظم ساجد	راضیه هادی
مرسل	مرتضی خان مسعود
محمد محبوب	حسینه یاری
سید محمد اکبر	حسین عازم
بنفشه یعقوبی	حیدر سیرت
اختر محمد	داودشاه جلوزی
انیسه بارکزی	جاوید
ارژنگ یوسفی	سلینا جنسن
میرویس	نصر الله کویر
مسوده فروغ	فرشته کاظمی
سپوژمی وردک	خدیجه برهان
شنکی اوریاخل	کرام الدین
سلیمان لطیفی	لیلما حسینی
پروین عظیمی	غلام ربانی لودین
محمد اشرف باصر	معصومه
راضیه استا نکزی	مهشید موج

جنت میر
میر بچه هاشمی
دوست محمد ایوبی
مقربه رهین وردک
نعمت الله مشتاق
فردین رحمانی
نادیه خیر اندیش
عبدالنوید سهاک
نجیبه نورستانی
مارینا پتیریر
محمد نعیم رسولی
راضیه شمس
لطف الله صافی
گل احمد ساغری
سمیع الله محمودی
فاطمه سجادی
سید شفیع الله صفوی
شمیم حمیدی
شکیبا
ترجی مگنوسن واتردال
کریمه یوسفی
جمشید ذینال

نظر اجمالی بر نسخه بسته آموزشی مطابقت داده شده با افغانستان^۱

تعلیمات فراگیر مبتنی بر حق هر طفل در داشتن دسترسی برابر به تعلیم بوده که مطابق می باشد با:

- بیانیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)
- کنوانسیون سازمان ملل علیه تبعیض در آموزش (۱۹۶۰)
- کنوانسیون سازمان ملل در مورد حقوق اطفال (۱۹۸۹)
- بیانیه جهانی در مورد تعلیم برای همه (۱۹۹۰)
- بیانیه سلامنا و چهارچوب فعالیت در راستای ضرورت‌های اختصاصی اطفال برای تعلیم (۱۹۹۴)
- چهارچوب داکار – تعلیم برای همه (۲۰۰۰)
- اهداف انکشافی هزاره (۲۰۰۰)
- قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان (۲۰۰۴)
- اهداف انکشافی هزاره افغانستان (۲۰۰۵)
- کنوانسیون سازمان ملل در مورد حقوق افراد دارای معلولیت (۲۰۰۶)
- استراتژی انکشافی ملی افغانستان (۲۰۰۸)
- قانون معارف (۲۰۰۸)
- خطوط کاری – ارزیابی حقوق و نیازمندی های تعلیمات فراگیر (۲۰۰۹)
- پلان استراتژی ملی معارف (۲۰۱۰)

از **تعلیمات فراگیر و داشتن محیط دوستانه برای اطفال باید طوری برداشت شود که:**

- این طریق جهت بهبودی تمام مکتب بوده و اطمینان می دهد که استراتژی های ملی تعلیم برای همه، واقعا" برای همه است؛
- این وسیله ای است تا مطمئن شویم که همه اطفال به طور مساوی از تحصیل و توجه در جوامع محلی خود مستفید میشوند. و این تساوی شامل دوره قبل از مکتب، ابتدائیه و متوسطه می باشد به خصوص این برنامه متوجه کسانی می باشد که فعلا" از حلقه اصلی معارف کنار زده شده و یا در معرض محروم شدن قرار دارند؛
- این برنامه به عنوان بخشی از انکشاف جامعه می باشد که در آن به تفاوتها و ارزشهای فردی همه افراد جامعه احترام گذاشته می شود!

یک محیط آموزشی دوستانه و فراگیر از تمام اطفال استقبال کرده و بدون در نظر داشتن جنسیت (جندر)، گذشته و توانایی هایشان، آنها را به آموزش فرا می خواند.

۱ نشست بین المللی جهت فراگیر سازی معارف و محو موانع آموزشی، انکشافی و اشتراکی (۲۰۰۵). پیشنهادات بوکیتینگ، اندونزی روی وبسایت www.idp-europe.org/symposium/Symposium_Recommendations.pdf می باشد.

خصوصیات اصلی مکاتب و جوامع فراگیر و دوستانه می‌باشد^۲ عبارت‌اند از:

- مکاتب فراگیر تمام اطفال جامعه محلی را بدون در نظر داشت جنسیت (جندر)، توانایی‌ها، معلولیت‌ها، ایدز، وضعیت صحتی، وضعیت اجتماعی، اقتصادی، قومی، مذهبی و زبانی آنها، می‌پذیرند.
- جوامع محلی و مکاتب فراگیر نه فقط تنوع شاگردان را تحمل می‌کند، بلکه آن را می‌پذیرد و استقبال می‌کنند.
- اطفال در سرعت دلخواه خود و با توجه به توانایی‌هایش در پیشرفت آکادمیک (علمی)، اجتماعی، عاطفی و فیزیکی خود می‌آموزند.
- اطفالی دارای معلولیت و دیگر نیازمندی‌های انفرادی و آموزشی خاص و همچنان والدین و معلمان آنها باید آزادانه به سیستم‌های حمایتی داخل و خارج مکتب دسترسی داشته باشند، تا اطمینان حاصل گردد که به ضرورت‌های انفرادی آنها به صورت موثر پاسخ گفته شده است.
- اطفال و والدین به صورت فعالانه در پروسه تدریس و آموزش سهیم شوند و بنابر مهارت‌ها و معلوماتی که اطفال از خانه به مکتب انتقال می‌دهند، ارزشمند بوده و با اهمیت تشخیص می‌شود.
- نصاب‌های تعلیمی، ارزیابی‌ها و امتحانات انعطاف‌پذیر و شاگرد محور باشد، تا اطفال را تشویق نماید که اعتماد به نفس و احترام به خود را بیاموزند و در خود رشد دهند.

هر چند مکاتب آموزشی دوستانه از یک کشور تا کشور دیگر، ولسوالی به ولسوالی دیگر و از مکتب تا مکتب دیگر متفاوت می‌باشد، تمام آنها بر شش اصل (یا بعد) استوار هستند:

۱. مبتنی بر حقوق و فراگیر بوده و از اطفال استقبال می‌کنند
۲. موثر می‌باشند – با تمرکز بر رشد فکری، اجتماعی، عاطفی و فیزیکی تمام اطفال دارد.
۳. سالم، امن و حامی هستند.
۴. متوجه به ضرورت‌های هر دو جنسیت (جندر) می‌باشند.
۵. مبتنی بر جامعه محلی و خانواده‌ها می‌باشند.
۶. سیستم‌ها و پالیسی‌های دوستانه برای اطفال – نظارت و ارزیابی دوستانه برای اطفال، نصاب تعلیمی و سیستم حمایتی دوستانه دارند.

مهم است تا متذکر شویم که؛ هیچ مکتبی نمی‌تواند دوستانه باشد مگر در صورت فراگیر بودن و هیچ مکتبی نمی‌تواند فراگیر باشد مگر اینکه محیطی دوستانه داشته باشد!

چه کسی می‌تواند از این بسته آموزشی استفاده کند؟

این بسته آموزشی به صورت اختصاصی برای خواندن اساتید دوره قبل از مکتب، ابتدائیه، متوسطه، مسئولین اداری مکاتب، محصلین تربیه معلم، فعالین معارف، برنامه ریزان معارف در ارگانهای دولتی و غیر دولتی، و همچنان کسانی که می‌خواهند امکانات دسترسی به مکتب را برای اطفالی که غالباً به مکتب نمی‌روند فراهم کنند، تهیه شده است. این بسته علی‌الخصوص برای معلمین در مکتبی که خواهان تغییر در جهت ساختن یک محیط آموزشی دوستانه و فراگیر برای اطفال هستند، بسیار اهمیت دارد. ما باید این واقعیت را بپذیریم که "تمام اطفال متفاوت اند"، اطفال از حقوق مساوی در نظام آموزشی برخوردارند، و این بدون در نظر داشت جنسیت، گذشته یا توانایی‌های آنها می‌باشد. بسیاری از مکاتب و سیستم‌های تعلیمی ما به سوی "تعلیمات فراگیر" حرکت می‌کنند. دختران و پسرانی که توانایی‌ها و گذشته‌های متنوع دارند، تشویق می‌شوند تا به مکاتب محل خود شامل شوند. از یک طرف، شمولیت در مکتبی که دوستان‌شان نیز حضور دارند، فرصت آموختن آنها را افزایش می‌دهد چون آنها قادر می‌باشند تا با سایر اطفال ارتباط برقرار کنند. آموزش آنها و همچنان اشتراک آنها را در زندگی خانوادگی و اجتماعی، ترویج داده و بهبود می‌بخشد. از طرفی دیگر، اطفالی که با آنها در تماس می‌شوند نیز مستفید می‌شوند. آنها می‌آموزند تا به توانایی‌ها و گذشته‌های یکدیگر احترام بگذارند و همچنان در مقابل هم صبور و با تحمل بوده و همدیگر را بهتر درک کنند. آنها می‌آموزند تا با یکدیگر همکاری باشند، تا مسئولیت بپذیرند، و توانایی‌ها و ناتوانایی‌های همدیگر را بپذیرند. آنها متوجه می‌شوند که هر شخص خصوصیات خود را داشته و خاص است و بدین ترتیب می‌آموزند که از این تنوع استقبال کنند.

شما از این بسته آموزشی باید برای چه کسی استفاده کنید؟

برای ما منحصیث استاد پذیرش و استقبال از تنوع در میان شاگردان مان همیشه آسان نمی‌باشد. بعضی از ما ممکن صنوف بسیار بزرگی داشته باشیم، و یا ممکن خود را زیر فشار کار احساس کنیم. شامل سازی اطفال با گذشته‌ها و توانایی‌های متفاوت در صنوف غالباً به معنی پذیرش کار بیشتر تلقی می‌شود، که البته می‌توان برداشت متفاوتی داشت. کاری که ما باید بکنیم این است که تنوع موجود بین شاگردان خود را با شناسایی نقاط ضعف و قوت آنها، مدیریت نماییم. ما باید پلان‌های درسی را مطابق با اطفال خود با استفاده از استراتژی‌های تدریسی متفاوت، عیار بسازیم و نصاب تعلیمی را طوری تنظیم کنیم تا جوابگویی ضروریات هر طفل داخل صنف ما باشد. و از همه مهم‌تر ما باید بدانیم چطور از استادان همکار، والدین و اعضای جامعه استفاده نماییم تا ما را در ارائه تعلیم با کیفیت برای تمام اطفال مکتب کمک کنند.

این بسته آموزشی طوری طراحی شده است تا بتوانید تمام این کارها را انجام دهید. ابزار مفیدی را در اختیار شما قرار می‌دهد تا محیط مکتب و صنف خود را پذیرا، زنده و موثرتر برای تمام اطفال، بسازید. بنابراین مکاتب و صنوف ما نه تنها باید محیط دوستانه برای اطفال، بلکه برای اساتید، والدین و اعضای جامعه هم باشد. این بسته آموزشی شامل مجموعه‌ای از مفکوره‌هایی است که به شما کمک می‌کند تا در مورد وضعیت خود تامل و تفکر نمایید. شما می‌توانید بسیاری از مفکوره‌هایی که در هفت رساله در اختیار شما قرار داده شده را بدون مصرف هزینه‌های بالا در قسمت مواد درسی و لوازم، امتحان نمایید. این بسته طوری طراحی شده است تا با استفاده از منابع کم، فعالیت‌های ابتکار آمیز داشته باشید. در این رساله‌ها به شما پیشنهاد می‌شود تا این مفکوره‌ها را با سایرین قسمت کنید و به یاری تمام آموزنده‌های موجود در جامعه تان، یک محیط دوستانه و فراگیر بی‌ظنیر و پویا بسازید.

هر چند این بسته آموزشی یک روش یا رهنما جهت اجرای قدم به قدم نکات آن، نبوده و برای تمام چالشهایی که شما با آن روبرو خواهید شد، پاسخ نخواهد داشت. لطفاً به یاد داشته باشید که ساختن یک محیط دوستانه و فراگیر یک پروسه وقت گیر است. نمی‌توان آن را یک شبه بدست آورد. از آنجایی که شما و شاگردان تان هر روز در حال آموزش مطالب جدید خواهید بود، پروسه فراگیر شدن هرگز خلاصی نخواهد داشت. این بسته آموزشی چالشها و همچنان رضایت‌های مستمر برای شاگردان، اساتید، مسئولین اداری، اساتید اختصاصی، والدین و سایر اعضای جامعه محلی ارائه خواهد کرد.

چطور می‌توان از این بسته آموزشی استفاده نمود؟

هر يك از رساله‌ها دارای ابزار و فعالیت‌هایی است که شما می‌توانید به تنهایی انجام دهید و خود-آموزی را در يك محیط آموزشی دوستانه و فراگیر فراهم آورید. بعضی از این فعالیت‌ها شما را وادار می‌سازد تا در مورد اینکه شما و مکتب‌تان برای ساختن يك محیط دوستانه و فراگیر چه کاری انجام می‌دهید، فکر کنید. بعضی دیگر شما را طوری هدایت می‌کند تا مهارت‌های خود را به عنوان استاد يك صنف متنوع بهبود بخشید. شما ممکن‌خواسته باشید این فعالیت‌ها را ابتداء انجام دهید تا بدانید منظور از يك محیط آموزشی دوستانه و فراگیر چه است و اینکه چنین محیطی چطور به شما و شاگردان‌تان فایده می‌رساند.

از آنجایی که ساختن يك محیط مطلوب، مستلزم فعالیت‌های گروهی می‌باشد، در این رساله‌ها فعالیت‌ها و ابزاری وجود دارد که شما می‌توانید به همراه همکاران و مسئولین اداری مکتب، شاگردان و همچنان خانواده‌های آنها و دیگر اعضای جامعه، انجام دهید. این فعالیت‌ها به شما کمک می‌کند تا تغییرات مهمی را در مکتب و صنف خود ارائه‌نمایید که محیط آموزشی دوستانه و فراگیر باقی‌بماند. این جزوات را می‌توان به دو صورت استفاده کرد. برای مکاتبی که خود در حال ساختن يك محیط دوستانه و فراگیر هستند، شما می‌توانید رساله یا رساله‌هایی را استفاده کنید که روش‌های خاص را ارائه می‌کنند، مانند همکاری با خانواده‌ها یا جوامع محلی و یا روش‌های مدیریت مکاتب فراگیر. برای مکاتبی که به تازگی در مسیر ساختن يك محیط دوستانه و فراگیر قدم می‌گذارند، شما می‌توانید جزوات ۱ تا ۶ را انتخاب کنید. این بسته آموزشی طوری ارائه‌گردیده که هر رساله به معلومات رساله قبلی خود می‌افزاید.

هر چند در این بسته آموزشی از کلمه "مکتب" استفاده شده است، منظور ما هر محیط آموزشی رسمی یا غیر رسمی بشمول دوره‌های قبل از مکتب، ابتدائیه یا متوسطه می‌باشد. در این بسته از کلمه "مکتب" به معنای وسیع آن استفاده شده است که هر محیط آموزشی را تحت پوشش قرار می‌دهد. این محیط‌ها می‌توانند مکاتب رسمی، صنوف اجتماعات محلی، خانه‌های شخصی یا مساجد، یا حتی صنوف غیر رسمی زیرسایه درخت باشد. نتیجتاً، شما اگر می‌خواهید يك استاد مسلکی‌گردید یا به صورت رضاکارانه به اطفالی که گذشته و فعالیت‌های متنوع دارند کمک کنید تا در محیط غیر رسمی بهتر بیاموزند (مانند صنوفی که برای اطفال روی سرک و کارگر برگزار می‌شود)، می‌توانید از این بسته آموزشی استفاده‌نمایید.

چه چیزی خواهید آموخت؟

در لابلای این رساله شما در مورد این خواهید آموخت که منظور از "يك محیط آموزشی دوستانه و فراگیر" چیست و چطور می‌توان مکتب و صنف شما را به يك چنین محیطی تبدیل نمود (رساله ۱).

شما همچنان در مورد اهمیت خانواده‌ها و اعضای جوامع محلی در پروسه ساختن و نگهداشتن يك محیط دوستانه و فراگیر، خواهید آموخت، و اینکه چطور والدین و اعضای جامعه را در مکتب و اطفال را در جامعه‌شان سهیم بسازید (رساله ۲).

شما همچنان خواهید آموخت چه موانعی بر سر راه تعلیم، انکشاف و اشتراك اطفال وجود دارد، چطور اطفالي را که در مکتب نیستند شناسایی کرد، و اینکه چطور موانع شامل سازي آنها در مکتب را کاهش داد و یا حذف کرد (رساله ۳). شما خواهید آموخت چطور يك صنف فراگیر بسازید و چرا داشتن يك محیط دوستانه و فراگیر برای موفقیت اطفال مهم می‌باشد و اینکه با يك صنف که در برگیرنده اطفال طیف بزرگی از اطفال متنوع می‌باشد، چگونه برخورد نمایید. شما خواهید آموخت که چطور آموزش را برای همه معنی دار بسازید، چطور برای يك صنف فراگیر برنامه ریزی کرده و آن را مدیریت نمایید، و چطور از منابع موجود اکثریت استفاده نمایید، فعالیت های گروهی و آموزش مشترك را ارائه و مدیریت کنید، و اینکه چطور آموختن اطفال را ارزیابی کنید (رساله ۴).

شما در مورد این خواهید آموخت که چطور صنوف فراگیر را مدیریت نمایید و اطمینان حاصل کنید که مکتب تان تمام اطفال را با استقبال گرم می‌پذیرد و چطور محیط مکتب را فراهم سازید که به اطفال کمک نماید از رشد اجتماعی، احساسی/عاطفی، فیزیکی و فکری خود حداظم استفاده را نمایند (رساله ۵).

و در نهایت، شما راه های قابل دسترس، سالم و حمایتی ساختن مکتب برای تمام اطفال را، مخصوصا اطفالي که از لحاظ شامل سازي از و در مکاتب آسیب پذیر اند، خواهید آموخت (رساله ۶).

آموختن از دیگران

اساتید و فعالین در امور تدریس از سراسر جهان در تهیه این بسته آموزشی یاری رسانده اند. این افراد شامل چهره هایی است که در چهار ورکشاپ منطقی ابزار و مفکوره های خود را جهت شامل سازي اطفال در مکاتب، ارائه داده و همچنین کسانی که معلومات و ابزار خود را از طرق دیگر مانند نشریات و انترنت نشر کرده اند. تعدادی از این اشخاص در مرور نسخه های ابتدائی این بسته آموزشی به عنوان "رهبران کلیدی" سهم داشته اند. و مهمتر از همه آنکه این اشخاص شامل مکاتب و اساتیدی از بسیاری از کشورهای جهان می‌باشد که این بسته را مرور کرده و جهت بهبود آن مواد و ابزار اضافی پیشنهاد کردند. بنابراین، در این رساله شما از چندین دست اندرکار می‌آموزید که در مکاتب مختلف در آسیا و فراتر از آن، فعالیت دارند. یکی از مهمترین سئوالهایی که ممکن است شما بپرسید این است که "من چطور می‌توانم این ابزار مشخص را در صنف یا مکتب خود استفاده کنم؟"

ما موارد مختلفی را از قسمت های متنوع افغانستان شامل این بسته آموزشی ساخته ایم که ابعاد متفاوت مفکوره هایی را که در این بسته آموزشی ارائه شده اند، نشان می‌دهند. این موارد همچنان به شما کمک می‌کند تا بهتر درک نمایید که چطور این مفکوره ها را می‌توان در عمل تطبیق کرد.

یادداشتی در مورد اصطلاحات

یکی از چالشهای تهیه این بسته آموزشی، اتخاذ تصمیم در مورد بکار گیری اصطلاح مناسب بود. در بسیاری موارد، اصطلاحات متنوع برای اشاره به يك موضوع به کار می‌روند. علاوه، برخی اوقات يك اصطلاح ممکن است يك مفکوره یا احساسی را بیان کند که در واقع منظور نویسنده نبوده است. به عنوان مثال، ما از استفاده از هر اصطلاحی که بر تبعیض دلالت کرده می‌توانست، خودداری کردیم. ما همچنان تلاش کردیم تا از اصطلاحات آسان استفاده نماییم و متن را تا حد ممکن دوستانه و غیر رسمی بسازیم.

طوری که با موضوع این بسته آموزشی مطابقت داشته باشد، ما تلاش کردیم تا اصطلاحات را تا حد ممکن فراگیر بسازیم. بعضی از عبارات مهم که در این متن مورد استفاده قرار گرفته در ذیل نگاشته شده است (ترتیب آنها بر اساس الفبا است)، و برخی دیگر عبارات و اصطلاحات در چهارخانه های واضح پس از اولین بار استفاده آنها، تعریف شده اند:

• موانع بر سر راه آموزش، انکشاف و اشتراك

موانعی که اطفال با آنها مواجه می‌شوند از يك طفل تا طفل دیگر فرق می‌کند. مهم است که بدانیم که تمام اطفال به نوعی با موانع روبرو می‌شود. اگر با این موانع به صورت مناسب مقابله صورت نگیرد، اطفال نخواهند توانست از حد اعظمی توان آکادمیک، اجتماعی، احساسی و فکری خود استفاده کنند. این موانع ممکن در يك مدت کوتاه و به صورت دائم تجربه گردند، که این امر بستگی به موثریت مقابله با، کاهش و یا محو آنها می‌باشد. بناء مهم است که روشهای تعلیمی روی دست گرفته شود تا با ضرورتها و توانهای فردی تمام شاگردان مطابقت داده شده باشد. این موانع ممکن ناشی از محیط، ناشی از طرز برخورد با شاگرد (که ما به عنوان اساتید یا سیستم مکتب باعث آن بوده می‌توانیم) یا ناشی از مشکلات شخصی طفل باشد (مانند موانع مربوط به معلولیت، شرایط صحتی و شرایطی که بالای شاگرد تاثیر دارند).^۳

• اطفالی که گذشته و توانایی های متنوع دارند

در این بسته آموزشی این عبارت در واقع فراگیرترین عبارت است. منظور از آن اطفالی است که معمولاً به خاطر جنسیت، معلولیت، و یا به خاطر موقعیت اجتماعی، فرهنگی، زبانی، قومی و مذهبی متفاوت نسبت به اکثریت موجود در جامعه، از جریان اصلی سیستم تعلیمی کنار زده می‌شود (به کنار رانده می‌شوند و فرصت اشتراك را ندارند).

• صنف

منظور از این کلمه محلی است که اطفال دور هم جمع می‌شوند تا با کمک يك استاد درس بیاموزند. این محل ممکن است صنف های رسمی مکاتب، یا جوامع محلی یا خانه های شخصی در روستاها باشد. همچنان می‌تواند صنف های غیر رسمی باشد که اطفال کارگر در زیر درخت های یک پارک و یا در کوچه ها دور هم جمع می‌شوند، یا صنف هایی که در مراکز آموزش اطفال روی سرک، و یا صنف هایی که در خانه ها برای اطفالی که به مکتب رفته نمی‌توانند، چه به صورت موقت، چه به صورت دائم، باشد.

• جامعه

منظور از این کلمه گروه اجتماعی بزرگی است که طفل و خانواده اش به آن تعلق دارد. جامعه می‌تواند يك گروه خانواده ها باشد، و یا چند خانواده که کنار هم در يك روستا، در کوه ها یا در يك محله از يك شهر زندگی می‌کنند.

• معلولیت یا اطفال معلول

”افراد معلول به افرادی خطاب می‌شود که به صورت دراز مدت از مشکل جسمی، فکری یا حسی (شنوایی یا بینایی) رنج می‌برند، طوری که این مشکلات ممکن به شکل موانعی بالای اشتراك موثر آنها در جامعه به صورت مساوی با دیگران، تاثیر داشته باشد.“^۴ بدین ترتیب اطفال معلول یا به صورت کل از مکتب دور نگاه داشته می‌شوند یا به مکاتب مخصوص فرستاده می‌شوند. آنها اطفالی هستند که با چنین معلولیتی یا به این دنیا گذاشتند، یا بدلیل مریضی، تصادم و یا دلایل دیگر بینایی، شنوایی و یا قدرت حرکت را از دست داده اند. بسیار مهم است که بدانیم اطفالی که معلول اند نیز می‌توانند بیاموزند و اینکه مانند تمام اطفال آنها حق برابر برای حضور در مکتب محل را دارند.

• خانواده

منظور واحد اجتماعی اصلی است که طفل در آن کلان می‌شود.

۳ یونسکو (۲۰۰۹)، ”آموزش اطفال معلول در يك محیط فراگیر – استقبال از تنوع: بسته آموزشی برای فراگیر و دوستانه ساختن محیط به صورت خلاقانه در رساله ۳“ بانک، تایلند: یونسکو. صفحه های ۸ – ۱۲.

۴ ماده اول کنوانسیون بین المللی (۲۰۰۶) در مورد حقوق افراد معلول

• جندر و جنسیت

منظور از جندر نقش اجتماعی است که به باور بسیاری متعلق به پسرها و دختران، و یا نقشی که زنان و مردان در جامعه یا یک گروه فرهنگی ایفا می‌کنند، است. به عنوان مثال "مردان نان درآور فامیل هستند" و "زنان باید مراقب اطفال باشند"، "پسران راحت‌تر ابراز نظر می‌کنند، قوی و ورزشکار اند"، و "دخترها عموماً ساکت، حرف‌گوش‌کن و درس‌خوان اند". نقشهای جنسیتی توسط یک جامعه به وجود می‌آیند و از یک نسل به نسل دیگر به عنوان فرهنگ همان اجتماع انتقال می‌یابد. از آنجایی که نقش جنسیتی تعریف شده‌ی یک اجتماع می‌باشد (مثلاً یک شخص آنها را در مکتب یا در خانه می‌آموزد)، هر موضوعی که مربوط به جندر (نقش جنسیتی) باشد، تغییر پذیر است تا بتوان تساوی را بین دختران و پسران رایج ساخت. به عبارت دیگر، ما می‌توانیم نقش جنسیتی را طوری تغییر دهیم که مثلاً "مردها و زنها هر دو نان آور و مراقب اطفال باشند". نقش جنسیتی غالباً بالایی انتظاراتی که ما از دخترها و پسرها در مکتب داریم، تأثیر گذار است. در نتیجه نقش‌های اجتماعی و فرهنگی جنسیت، ما تلاش می‌کنیم دسترسی دختران به معارف را در افغانستان افزایش دهیم و پسرها (نه تنها در افغانستان بلکه در تمام کشورهای جهان) تلاش می‌کنند که (مانند دخترها) در دروس خود موفق باشند. در حالی که کلمه "جنسیت" (SEX) به تفاوت‌های بیولوژیکی بین دخترها و پسرها و مردان و زنان اشاره دارد.

• ناتوانایی/نقیضه جسمی

ناتوانایی/نقیضه جسمی به معنای عدم فعالیت یا نقص در فعالیت قسمی و یا کلی بدن، بخشی از بدن، یک عضو و یا سیستم حس (مانند شنوایی و بینایی) می‌باشد. این عدم فعالیت ممکن دراز مدت یا کوتاه مدت باشد. ناتوانایی/نقیضه جسمی می‌تواند بالایی فعالیت فکری (حافظه، هوشیاری و توانایی‌های فکری)، فعالیت حسی، و یا فعالیت فیزیکی و بدنی (اعضای داخلی و یا سر، بدن و یا دستها و پاها) تأثیر بگذارد و بدان معنی است اطفالی که از مشکل ناتوانایی/نقیضه جسمی رنج می‌برند ممکن است مشکل شنوایی، بینایی و حرکتی داشته باشند و سرعت (ممکن است در آموزش سریعتر و یا کندتر باشند) و روشهای آموختن آنها با سایر اطفال متفاوت باشد.

• معارف فراگیر یا آموزش فراگیر

منظور از این عبارت مکاتب و برنامه‌های تعلیم و تربیه/معارف در محیط‌های رسمی و غیر رسمی می‌باشد که در آنها از تمام اطفال بدون در نظر داشت جنسیت، توانایی، ناتوانایی و موقعیتهای اجتماعی، فرهنگی، زبانی، قومی و مذهبی شان، از آنها استقبال می‌گردد.

• محیط آموزشی

منظور از این عبارت هر محیط رسمی یا غیر رسمی است که در آن اطفال دانش و یا مهارت‌های استفاده از آن دانش در زندگی روزمره خود را فرا می‌گیرند. این محیط‌ها ممکن در قالب یک مکتب، دانشگاه، صنف در سطح جامعه محلی، مسجد، یا خانه‌های شخصی و کلب‌های ورزشی باشد.

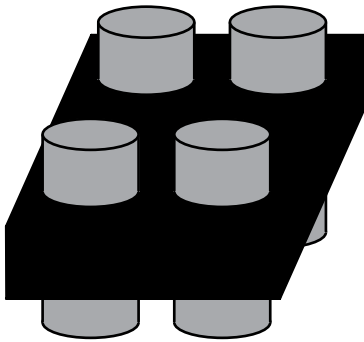
• محیط دوستانه

این عبارت یعنی شاگرد را در محور اصلی پروسه آموزشی قرار دادن و درک این نکته که محیط آموزشی او شامل اساتید، مسئولان اداری، والدین، رهبران جامعه محلی، می‌باشد که اطفال را در جریان آموزش‌شان راهنمایی می‌کنند. اطفال در یک محیط آموزشی دوستانه نه تنها از معلوماتی که مستقیم توسط استاد به آنها ارائه می‌شود، می‌آموزند، بلکه همچنان از طرز آموزش سایر اطفال با ضرورت‌های آموزشی متفاوت نیز بهره می‌برند. به عنوان مثال، یک محیط آموزشی دوستانه به اطفال این فرصت را می‌دهد تا به صورت فعال در پروسه آموزش اشتراک نمایند. همچنان در محیطی که استادان آزادانه روش تدریس را انتخاب کرده و مطابق با ضروریات صنف می‌سازند، و اینکه والدین و سایر اعضای جامعه تشویق می‌شوند تا در آموزش موثر اطفال‌شان سهم بیگیرند، استادان نیز از لحاظ آموختن و آموختادن تقویه می‌شوند.

- **شاگرد یا طف**
اینها عباراتی به تمام کسی اشاره می کنند که در يك محیط رسمي یا غیر رسمي مکتب ابتدائیه یا متوسطه (جهت آموزش) اشتراک می ورزد. این عبارات به صورت مکرر در این بسته آموزشی به کار رفته و هر دو عین مفهوم را ارائه می کنند.
- **شاگردان با "ضرورتهاي آموزشي خاص"**
منظور از این عبارت شاگردانی است که ممکن ضرورت به توجه بیشتر و یا متفاوتی جهت آموزش دارند. در بسیاری از کشورها، این اطفال در صنف ها یا مکاتب جداگانه آموزش می بینند. هر چند، ما بدین باور هستیم که این اطفال نیز باید در کنار سایر اطفال در مکتب محله خودشان نمو کنند، سرگرمی داشته باشند و بیاموزند، نه اینکه از سایرین تفکیک شوند. به این شاگردان معمولاً برچسب زده می شود (و گاهی حتی به آنها الفاظ توهین آمیز خطاب می شود)، به صورتی که آنها را از اطفال "عادی" جدا می کنند، بنا براین این شاگردان از اعتماد به نفس پایینی برخوردار شده و مورد تبعیض از طرف سایر اطفال و اعضای جامعه قرار می گیرند. وقتی این عبارت در بسته آموزشی حاضر به کار می رود، هدف نشان دادن روش برچسب زدن است. هر چند این بدان معنی نیست که ما این عمل را تصدیق می کنیم. مهم است بدانیم تمام اطفال خصوصیات فردی خود را داشته و با یکدیگر متفاوت اند و باید حقوق مساوی جهت دستیابی به معارف با کیفیت در محله مربوط به خود، داشته باشند.
- **استاد**
منظور شخصی است که به صورت سیستماتیک آموزش يك طفل را در يك محیط آموزشی رسمي یا غیر رسمي تسهیل بخشیده و رهنما می باشد. د

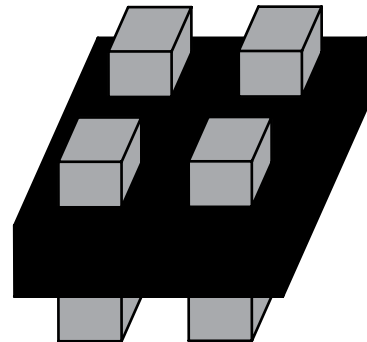
فراگیری در مقایسه با انسجام و تفکیک

تعلیمات خاص

تعلیمات عمومی

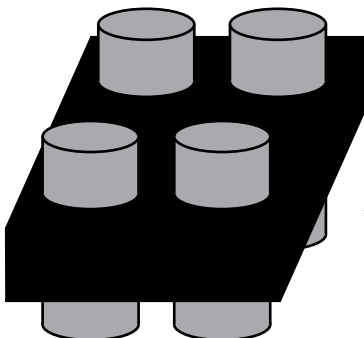
- اطفال عادی
- چوکات های گرد برای سوارخ های گرد
- معلمان عادی برای مکاتب عادی

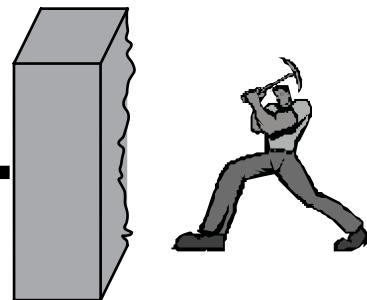
تعلیمات خاص

- طفل با ضرورت خاص
- چوکات های مربع برای سوارخ های مربع شکل
- معلم خاص
- مکتب خاص

تعلیمات مدغم

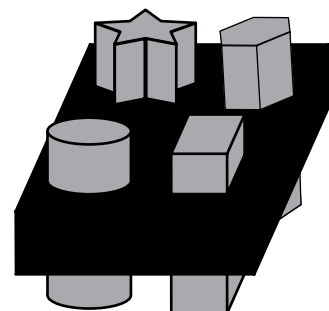
- سیستم تعلیم بهمان شکل باقی بماند
- طفل باید تغییر کند و یا ناکام شود

- طفل را مطابق به سیستم تغییر دهید
- شکل مربع را گرد بسازید

تعلیمات فراگیر

- همه اطفال متفاوت اند
- همه اطفال میتوانند بیاموزند
- توانایی مختلف غ ملیت های مختلف ، اندازه ، عمر ؛ پیشینه و جنسیت
- تغییر در سیستم تا جوابگوی نیازمندی طفل باشد

رسامی توسط سوستبس تغییر توسط کرن چستتن و الکسندر توماس

الفبا خط بریل به لسان دری

ا	ب	پ	ت	ث	ج	چ
ح	خ	د	ذ	ر	ز	ژ
س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع
غ	ف	ق	ک	گ	ل	م
ن	و	م	لا	ء	ی	ئ

الفبا خط بریل به لسان پشتو

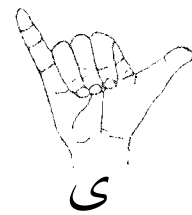
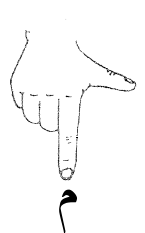
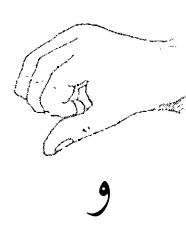
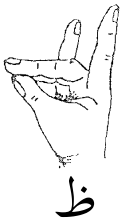
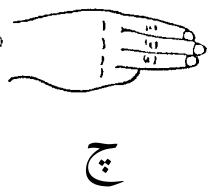
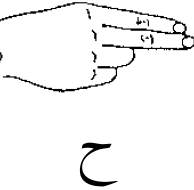
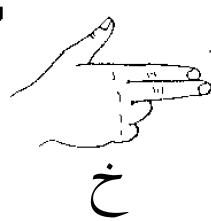
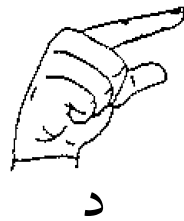
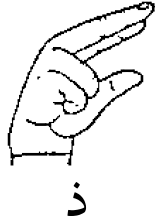
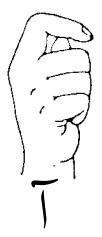
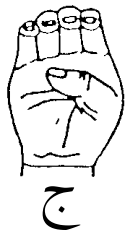
ا	ب	پ	ت	ټ	ث	ج
چ	ح	خ	ش	ځ	د	ډ
ذ	ر	ړ	ز	ز	ژ	س
ښ	ش	ص	ض	ط	ظ	ع
غ	فا	ق	کا	گا	ل	م
ن	ڼ	و	ه	ه	ي	پي
ی	ئ					

الفبا خط بریل به لسان انگلیسی

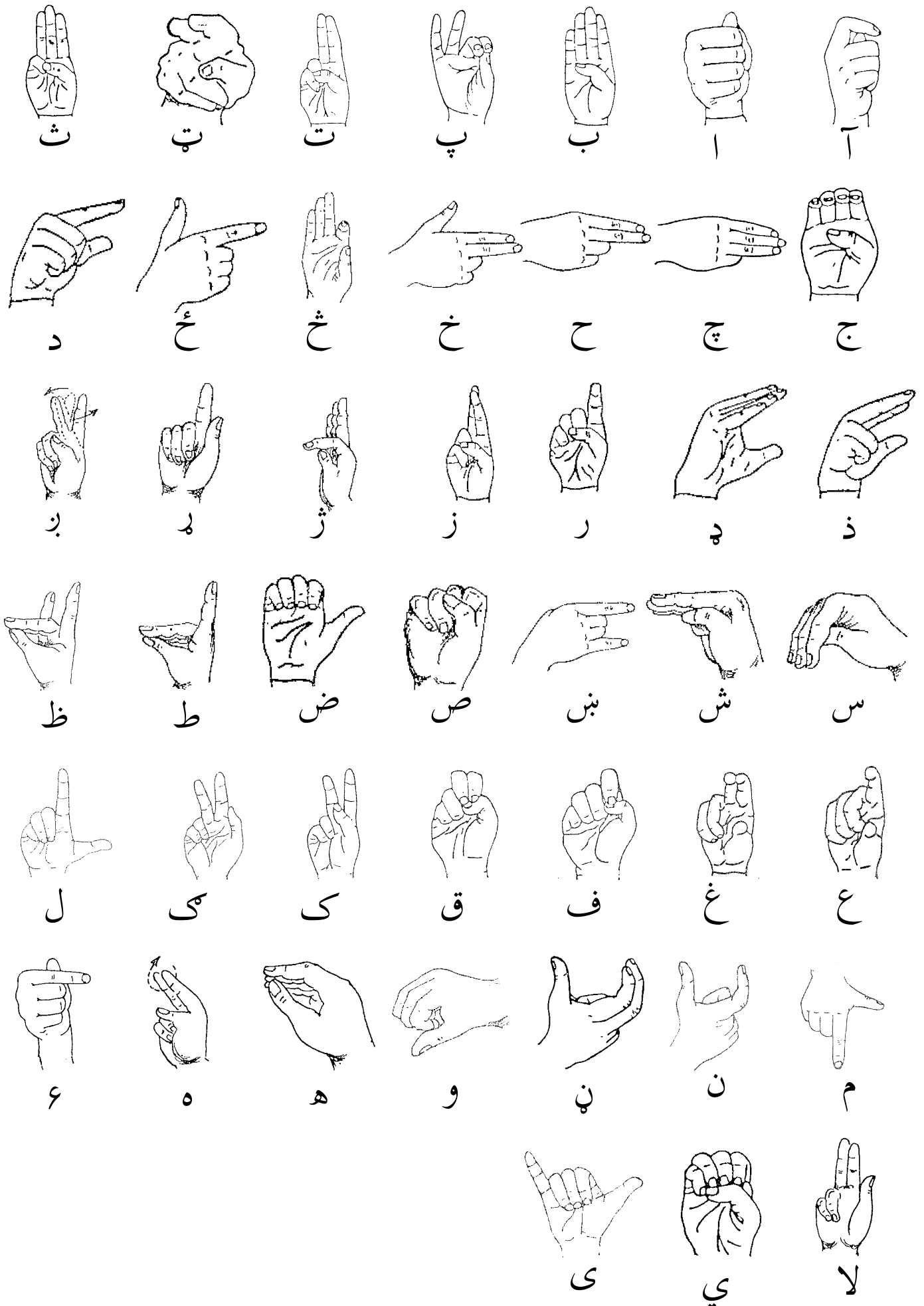
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
•	⠠	⠠⠠	⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠
K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠
U	V	X	Y	Z					
⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠					
.	,	;	:	?	!	()	-	'
⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠	⠠⠠⠠

1	2	3	4	5
⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠
6	7	8	9	10
⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠	⠠⠠⠠⠠⠠⠠

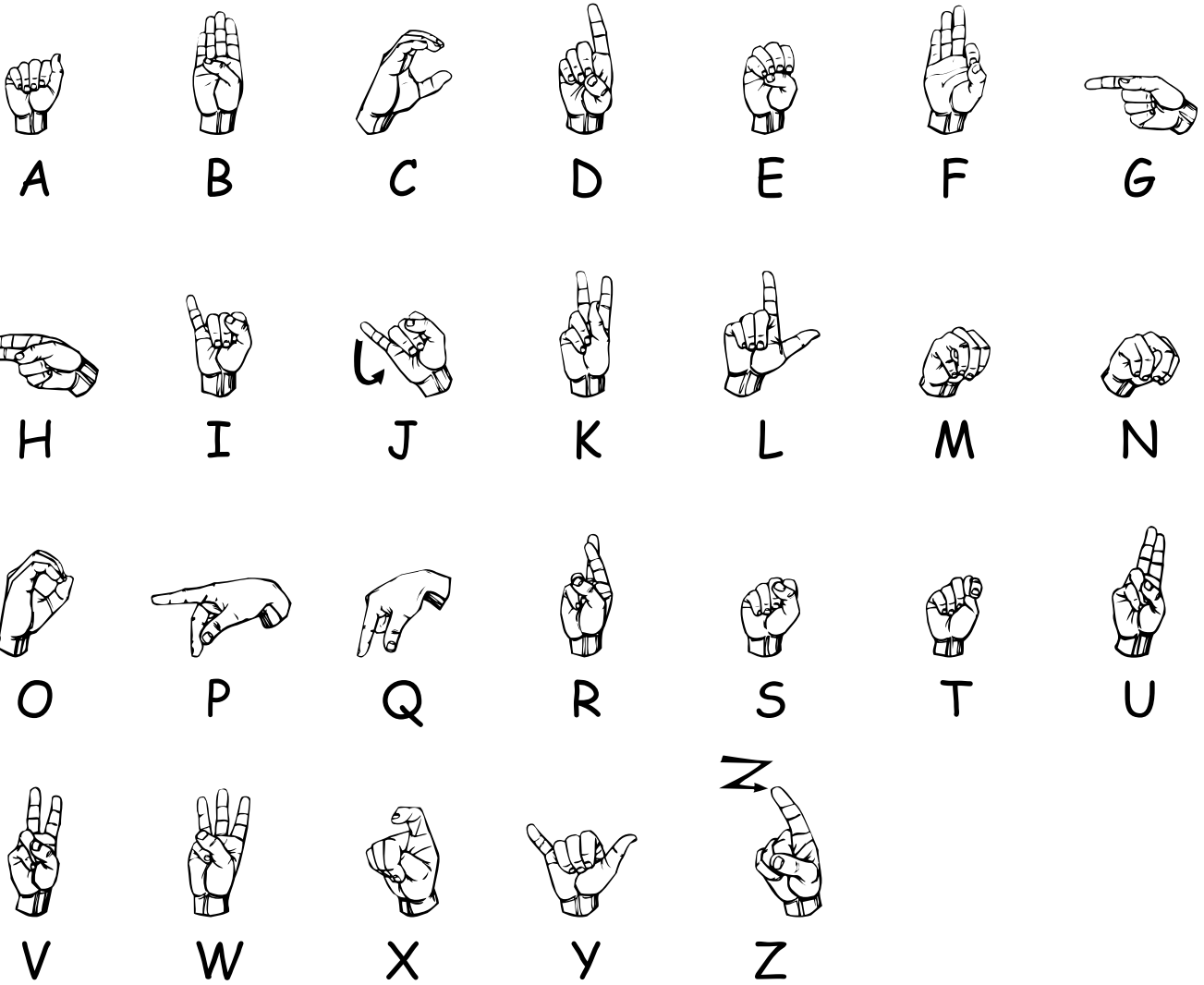
زبان اشاره به دری

زبان اشاره به پشتو

زبانه اشاره به انگلیسی امریکایی

زبان اشاره به انگلیسی برتانیایی

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

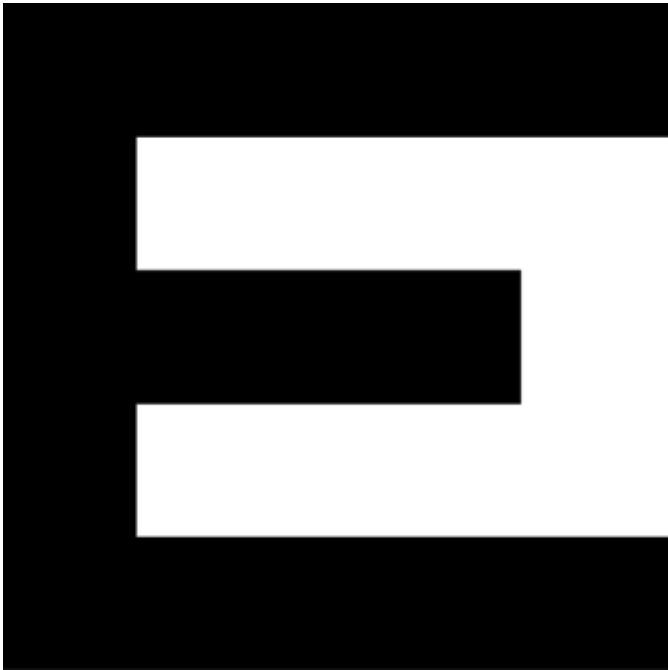
Y

Z

E چارت

۶۰/۶

اگر این نماد (حرف E باشد) در ۶۰/۶ و شخص دیده نتواند از نصف فاصله (سه متر) باشد چشم با بهترین تصحیح (از نظر دید یک چشم از چشم دیگر متفاوت می باشد) شخص نابینا شمرده می شود.

۱۸/۶

اولین شماره ۶ از فاصله ۶ متر برای آزمون مورد استفاده (۶میر)، و شماره دوم ۱۸ اندازه نماد تعیین شده یا حرف E است.

اگر این علائم (حرف E) از فاصله ۶ متر با عینک نمره دار مناسب ببیند شخص مورد آزمون دید طبیعی دارد، اگر این نماد ها را دیده نتواندید او کم است یعنی کم بین است.

چاپ و نشر با همکاری اعضای گروهی هماهنگی تعلیمات فراگیر (IECWG)

Afghan Association of the Blind (AAB) / Afghanistan
Demain / Afghan National Association of the Blind (ANAB)
/ Afghan National Association of the Deaf (ANAD) /
Afghan Parent Association of Children with Intellectual
Impairments / Afghanistan Child Protection Organisation
(ACPO) / Associazione Pro Bambini di Kabul (PBK) / Blind
Roshandelaan Association of Aghanistan (BRAA) / BRAC
/ Enabling Education Network (EENET) Asia / Family
Welfare Foundation (FWF) / Handicap International (HI)
/ Herat Association of the Blind (HAB) / International
Assistance Mission (IAM) / International Committee of
the Red Cross / Crescent Society (ICRC) / International
Rescue Committee (IRC) / Japan International Cooperation
Agency (JICA) / Kabul Education University / MACCA /
Ministry of Education (MOE) / National Association of
the Blind (NAB) / Nejat Centre / Norwegian Afghanistan
Committee / Rahyab Organization / Save the Children /
SCAO / SERVE Afghanistan / Swedish Committee for
Afghanistan (SCA) / UNESCO / UNICEF / War Child
Holland (WCH)